

L. Čermelj:

Uranski kotli v Ameriki in Evropi

Združene države so vsekakor daleč pred vsemi drugimi državami glede izkoriščanja atomske energije. Za tekoče leto je kongres zopet določil 17.5 milijona dolarjev komisariatu za atomsko energijo. Pet najvažnejših podjetij komisariata so:

1. Los Alamos, središče za izdelovanje atomskih bomb, ki ima en uranski kotel.
2. Argonne (Chicago) z dvema poskusnima kotloma; eden je grafiten in na zračno ohlajevanje, drugi pa ima težko vodo za uravnavanje in ohlajevanje. Tretji kotel posebne konstrukcije je v pripravi;
3. Clinton (Oak Ridge) z grafitnim kotlom na zračno ohlajevanje, proizvaja izotope za ameriške univerze;
4. Brookhaven (Eastern Long Island) se pravkar gradi. Imel bo poskusni kotel srednje moči (preračunjen je na 10 milijonov dolarjev) in kemijske, medicinske, biološke in industrijske laboratorije za 200 do 500 znanih delavcev (ustrezni gradbeni stroški se cenijo na 50 milijonov dolarjev) in
5. Knolls (Schenectady), ki bo prav tako odprl svoje laboratorije tujim znanstvenikom in tehnikom.

V Ameriki je od lanskega poletja še en uranski kotel s težko vodo in sicer v Chalk Riverju v Kanadi, ki za sedaj proizvaja samo manjše količine plutonija in urana 235.

Za začetek prihodnjega leta se pričakuje, da bo v Brookhavnu začela delovati prva poskusna centrala za izkoriščanje atomske energije. Proizvajala bo vodno paro in bo imela moč 1000 kilovatov. Druga podobna centrala se bo v dveh do petih letih dogradila v Schenectadyju.

Med evropskimi državami je bila samo Anglija posvečena, v tajnosti, s katerimi skriva Amerika problem atomske energije. Ker razpolaga s potrebnimi surovinami (v dominionu Kanad) in tehničnimi sredstvi, je že zgradila dva atomska kotla, oba v Harwelu pri Oxfordu. Prvi, imenovan Gleep po začetnicah naziva "Graphite low energy experimental pile" (Slabo močen poskusni kotel z grafitom) je začel delati poleti 1947, drugi, večji in prav tako z grafitom, in na zračno ohlajevanje, toda z močjo nekaj kilovatov, bo začel obratovati že v teku tega leta. Oba sta prvenstveno določena za proizvodnjo radioaktivnih prvin v zdravstvene in znanstvene namene. Ze sedaj pošilja Anglija take proizvode tudi v druge dežele. Leto 1950 pa bo gotov velik kotel za proizvodnjo plutonija v Sellafieldu v severozahodni Angliji. Anglija ima nedvomno mnogo večji interes kakor Amerika na tem, kako bi uranske kotle uporabila kot vir energije.

V Franciji, kjer sta I. Joliot-Curiejeva in naš rojak P. Šavič odkrila pojav atomske razcepiteve in ki je bila ob začetku druge svetovne vojne na vodilnem mestu pri proučevanju atomske

energije, so ob koncu vojne po ameriškem zgledu ustanovili posebno komisijo za atomsko energijo, kateri stoji na čelu P. Joliot-Curiejeva, Perrin in Pierre Auger. Za sedaj gradijo v stari trdnjavi Chatillon samo manjši kotel z grafitom. Njegova moč bo le nekaj sto vatov. Predvideva pa je že gradnja večjega kotla, podobnega kotlu v Oak Ridgeu v Ameriki. Izvršitev tega načrta pa je odvisna od potrebnih surovin in veliko vprašanje je, ali zadoščaj ležišča uranove rude v sami Franciji in na Madagaskarju za izpolnitev tega načrta.

Tudi Švica hoče imeti svoj uranski kotel, toda za sedaj ne bi imela v njem nič kuhati, kajti prav malo verjetno je, da bi dobila od zunaj potrebne surovine, četudi slovesno izjavlja, da bi kotel služil samo v mirne namene.

Podobne namene imajo tudi Norveška, Nizozemska in Belgija predvsem pa Švedska. Toda znanstveni direktor francoske komisije za atomsko energijo, meni, da nobena teh držav ne bi mogla sama premagati vseh težav. Večji uspeh bi utegnili imeti tesno sodelovanje teh držav: Belgija bi dala uransko rudo iz Konga, Norveška težko vodo, Nizozemska bi sodelovala s svojo precizno tehniko in Švedska s svojo težko industrijo.

Preostaja še vprašanje, kako je s Sovjetsko zvezo. Uradnih podatkov nimamo. Toda naravno je, da tako velika sila ne sme in ne more zaostajati za nobeno drugo. Dejstvo je, da ima Sovjetska zveza že iz predvojnega dober kader najboljših atomskih fizikov. Njih število se je v zadnjih letih nedvomno še povečalo. Gotovo je potek vojne oviral delo na tem polju, toda po končani vojni se je tem bolj lahko razmahnilo, zlasti še, ker sedaj Sovjetska zveza lahko črpa potrebno rudo iz znane ležišča v Jachymovu na Češkem in je nedvomno našla tudi druge vire na svojem ogromnem ozemlju. Končno imamo izjavo samega zunanega ministra Molotova ob tridesetletnici velike oktobrske revolucije, po kateri ni atomska bomba več tajnost Anglo-Američanov.

Kako pa z Nemčijo? Sedaj je seveda izključena od tekmovanja. Ali ni morda že pred koncem vojne razrešila problema atomske energije? Bila je skoraj na tem, a ga ni utegnila rešiti do konca. Vzrok je bil predvsem v stališču "nemške fizike" proti "židovski fiziki". Zato so Nemci zaostali za zahodnimi silami. Leto 1940 so zgradili prvi uranski kotel s parafinom, ki pa še ni dopuščal verižne reakcije. Naslednje leto so ga nadomestili s kotlom s težko vodo, ki so jo dobivali od družbe Norsk-Hydro z Norveškega. Delo je uspešno napredovalo, toda

leta 1943 so se pojavile težkoče: najprej so začele primanjkovati surovine, nato je bila uničena tovarna težke vode na Norveškem. Vendar je Nemčija tedaj razpolagala s tolikšno težko vodo, da je lahko zgradila uranski kotel za poldrugo tono težke vode in prav toliko urana. S tem je bila prvič dosežena verižna reakcija. Toda sovražno bombardiranje je delovanje prekinilo. Zato so postavili nov kotel v jami, ki so jo izsekali v skali pri Haigerlochu. Februarja 1945 je bil kotel instaliran, a že konec aprila so Američani zasedli Haigerloch. Tako se je s koncem druge svetovne vojne končalo tudi delo Nemcev na področju atomske energije. Pri tem delu pa so težili bolj za tem, da si preskrbijo nov vir energije, kakor da bi ustvarili atomsko bombo.

NEOFAŠISTIČNO GIBANJE V AVSTRIJI

(Nadaljevanje z 2. strani)

narodno osvobodilno borbo pod vodstvom Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je razumljiv in upravičen. Prav koroški Slovenci vodijo neusmiljeno borbo proti avstrijski reakciji in njenim imperialističnim gospodarjem, razkrinkujejo njihovo zločinsko vojno-hujskaško politiko. Zato je borba koroških Slovencev istočasno bistven sestavni del borbe za demokratizacijo Avstrije.

L. B.

Društveni koledar

APRILA

1. aprila, petek — Ples moškega kluba srbske cerkve sv. Save v SND
2. aprila, sobota — Ples društva Commodors SNPJ v SND
3. aprila, nedelja — Ples moškega kluba cerkve sv. Save v SND
3. aprila, nedelja — Koncert in igra Mlad. pev. zbora SDD, Waterloo Rd.
9. aprila, sobota — Ples kluba Cavalier v SND
10. aprila, nedelja — Opereta in ples zbora "Jadran" v SDD, Waterloo Rd.
16. aprila, sobota — Ples Decimera kluba v SND
17. aprila, nedelja — Ples društva Spartans št. 576 SNPJ v SND
20. aprila, sredo — Ples društva Najsv. Imena v SND
22. aprila, petek — Ples kluba Golden Gophers v SND
23. aprila, sobota — Ples društva "Vodnikov venec" št. 147 SNPJ v SND
24. aprila, sobota — Plesna veselica društva Nanos št. 264 SNPJ v Domu zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.
24. aprila, nedelja — Ples HKZ v SND
24. aprila, nedelja — Otvoritev narodnega doma v West Parku, McGowan Ave. in W. 130 St.
24. aprila, nedelja — Koncert pevskega zbora "Planina" v Slov. nar. domu, Stanley Ave., Maple Heights, O.
29. aprila, petek — Ples Cleveland

land Graphite Girls' kluba v SND

30. aprila, sobota — Ples društva "Jutranja zvezda" št. 137 ABZ v SND

MAJA

1. maja, nedelja — Koncert pevskega zbora "Abrašević" v SND
1. maja, nedelja — Koncert pevskega zbora "Triglav" v Sachenheim dvorani, 7001 Denison Ave.; po koncertu zabava v Domu zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.
6. maja, petek — Rokoborba Cleveland Ambassadors kluba v SND
7. maja, sobota — Ples društva "Lipa" št. 129 SNPJ v SND
8. maja, nedelja — Koncert "Glasbene Matice" v SND
8. maja, nedelja — Koncert Glasbene Matice v Slov. nar. domu, na St. Clair Ave.
8. maja, nedelja — Plesno veselico v počast materam, prirediteljki odsek Doma zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.
14. maja, sobota — Ples društva "Clev. Slovenci" št. 14 SDZ v SND
15. maja, nedelja — Ples Baraga Council št. 1317 COF v SND
20. maja, nedelja — Odprtija izletniških prostorov SNPJ.
21. maja, sobota — Ples društva

"Napredni Slovenci" št. 5 SDZ v SND

22. maja, nedelja — Koncert zbora "Slavulj" v SND

28. maja, sobota — Ples društva "Sv. Katarine" št. 29 ZSZ v SND

29. maja, nedelja — 25-letnica Slov. nar. doma v avditoriju

JUNIJ

3. junija, petek — Ples podr. št. 25 SZZ (St. Vitis Cadets) v SND
4. junija, sobota — Ples 23rd Ward Democratic kluba v SND
5. junija, nedelja — Piknik društva "Soča" št. 26 SDZ na prostorih doma Zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.
11. junija, sobota — Ples društva "Svete Cecilije" SDZ v SND
12. junija, nedelja — Piknik društva "Comrades" št. 566 SNPJ na SNPJ farmi
18. junija, sobota — Ples Sportsman kluba št. 1 SDZ v SND
19. junija, nedelja — Piknik društva Združeni bratje št. 26 SNPJ na SNPJ farmi.
26. junija, nedelja — Piknik društva "Cvetiči Noble" št. 450 SNPJ na Louis Zgoncovi farmi.
26. junija, nedelja — Piknik društva Vipavski raj št. 312 SNPJ na SNPJ farmi
26. junija, nedelja — Piknik ob 25-letnici društva Velebit št.

544 SNPJ na prostorih Doma zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

Prispevajte v sklad za streptomycin za pobijanje tuberkuloze v Sloveniji!

V NAJEM

DEKLE

samsko, zaposleno v tovarni, vzame k sebi in stanovanje žensko ali dekle v starosti od 30 do 36 let. Za podrobnosti pokličite po 4. uri popoldne.

GLenville 2872

DELO

FARMER

Izurjen za delo na 120 akrov farmi; imamo kokoši, majhno število glav živine, moderno hišo s 6 sobami; luč, telefon in plača. Pišite in sporočite starost, velikost družine in izkušnjo.

W. H. STAPLES
Rt. 1. Willoughby
Willoughby 1560

DVOJICA

gospodinja in vrtnar, v lepem kraju na deželi; 20 milj od Public Square, Cleveland; imeli boste vaše stanovanje v hiši; ženska ki opravlja splošna hišna dela in kuhala, mož bi vrtnaril in opravljal dela okrog hiše; pišite starost, izkušnjo in koliko plače zahtevate.

W. H. STAPLES
Willoughby 1560
Rt. 1. Willoughby, O.

RAZNO

PRENAVLANJE POPRAVLJANJE DOMOV

Vsa dela so izvršno izvršena. CENE ZMERNE. Nobeno delo ni preveliko—nobeno delo premajhno. Imamo 32 letno izkušnjo

GENERAL CONSTRUCTION CO.
4831 Broadway — VU 3-0810

JUGOSLOVANSKE POŠTNE ZNAMKE

dobite pri

AUGUST KOLLANDER
6419 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

JOHN ZULICH INSURANCE AGENCY
Frances Zulich
18115 Neff Rd., IV 4221

Se priporočamo rojakom za naklonjenost za vsakovrstno zavarovalnino.

NAPRODAJ

1941 Buick Roadmaster
Ogrodje v izvršnem stanju. Zelo dober nakup za \$735.

KNITLES GARAGE
19115 Nottingham Rd.
KE 1428

1941 BUICK SEDAN
4 VRATA.
V DOBEREM STANJU.
CENA ZA HITRO PRODAJO.
Vprašajte na
7800 MADISON AVE.
AT 4460

AKO NAMERAVATE PRODATI VAŠO HIŠO
Ivanhoe 7646
Realtor

POLETNI POČITNIŠKI HOTEL
Odprto skozi celo leto; 40 sob, moderna bara, D 3 licenca, velika jedilnica, plesišče, "coffee shop" in kuhinja. Ltd. 255 čevljev ob jezer-skem obrežju. Prvič dano v prodaj.

TED KUHN — AC 7209

NAPRODAJ

1949 PACKARD
De luxe Sedan 4 vrata; elektromatik in "overdrive." Se vzame manjšega v zameno. Samo 3,500 milj. Se mora prodati. Privatni lastnik. Pokličite
EV 5951 ali GL 1811

1942 Packard Clipper "6"
Sedan, 4 vrata. Radio in grelec; motor in prednji del je bil pred nedavnim prenovljen. Dodatni set tajerjev in tubov. \$1095.
CE 9435

ZIDANO POSLOPJE S 5 STANOVANJI
v East Clevelandu. Cena \$19,500
P. J. HANLON
1235 Hayden Ave., od Woodworth MU 6770

ZA ENO DRUŽINO \$9,000
EAST CLEVELAND, OD WOODWORTH RD.
P. J. HANLON
1235 Hayden Ave., od Woodworth MU 6770

WOODWORTH RD.
Duplex, 3-2 vsaka stran; novoro prebarvana in dekorirana; garaža za 2 avta. Prodalo se bi tudi samo polovico eni družini.
PO 5297 - GL 2236

NAPRODAJ

je starinski "rosewood love seat," Duncan Phyfe davenport, stara mahogany postelja in omara. Pokličite Mrs. Long.

RE 1800

1941 OLDS "66"
POPOLNOMA OPREMLJEN
ZELO DOBER NAKUP
Pokličite ali se zglasite
SK 1889
3649 E. 113 ST.

1948 Stylemaster Chevrolet
PREVOZEN SAMO 7,700 MILJ;
2-BARVNI.
\$1500
Pokličite
TY 1-1489

SHAKER BLIZU RAPID
Zidana hiša—ena stran poleg druge, priročno do žel in trgovin. Se lahko kmalu vselite. Cena za hitro prodajo—\$11,000.
3340 COLWYN RD.
WA 8391

1948 DU PAIGE TRAILER
25 čevljev z lepo loto, "inlaid" preproge, popolnoma opremljen. Dobili jih bomo danes še več. Za podrobnosti pokličite

KENmore 4223

ZIDANA HIŠA ZA 2 DRUŽINI
WOODWORTH RD. TAKOJ \$5,000.
Pokličite
P. J. HANLON
1235 Hayden Ave., od Woodworth MU 6770

1948 Crosley Station Wagon
v prvovrstnem stanju z dodatnimi komadi. Proda lastnik po zelo nizki ceni.
CE 5721

Ne zamudite te prilike
College Rooming House; Cornell Rd. 14 sob popolnoma opremljenih, v prvovrstnem stanju. Izborna prilika za pravo osebo.
SW 4980

Odprto v soboto, nedeljo do 6.
1044 EAST 169th ST.
Duplex, 6 sob vsako stanovanje; ognjišče, shrambe za posodo, "tile" pod v kopalnici; 3 spalnice; 2 garaže; lepa lota. Dober dohodek. Se lahko takoj vselite. Cena \$17,500.
JOHN J. HROVAT
EX 1348 - IV 3465

HUDSON 1941
DE LUXE, 4 VRATA, RADIO
GRELEC.
V prvovrstnem stanju in ne potrebuje popravil.
Pokličite po 3.30 pop.
EX 6633

1938 G.M.C.
1½ tonski truck v prvovrstnem stanju. Primeren za prevažanje vsakovrstnih stvari. Ima dober motor.
Pokličite
ME 7616

Blizu
John Marshall High šole
Lota 40x175 z vsemi izboljšavami (platače). \$800. Na odplačila, če tako želite.
AC 4836

POZOR!

Investorji ali profesionalci
Hiša za dom in biznes ali za 2 družini
260 E. 222 St.; Velika hiša za eno družino; zidana, 9 sob; zgotovljeno 3. nadst., razgled na novo Euclid Shore tržišče; vogal Lake Shore Blvd. in E. 222 St.; zelo moderna hiša znotraj; nova streha, leta 50x195; nizki davki; cena znižana. Dajte ponudbo; takojšnji prevzem. Zastavni najemnik bo razkazal vsak čas. Pokličite vašega brokerja ali lastnika. — GL 3941.

BRANISLAV NUŠIČ:

IZBRANE ČRTICE

NJEGOVA ČETRTRA ŽENA

(Nadaljevanje)

Nu, tega mu je bilo dovolj. Šel je domov ves potr in polomljen in je šepetal samemu sebi: "One tri so mi bile vsaj brezplačne, takole... 'fraj,' a ta me stane še sto dinarjev."

IV.

Mislil je, mislil je, mislil je, mislil je, mislil je... brez kraja in konca. Gospod Jova bi bil o-

tem... pregrešila se je zoper cerkev."

"Ju!" vzklikne pop in se zdrzne kakor vdovica, če jo vščipneš, "kako zaboga se je pregrešila zoper cerkev?"

"Pa, zasačil sem jo z nekim dijakonom."

"Ju!" se znova zdrzne pop.

"Ampak, počakajte vendar," prekine gospod Jova njegovo začudenje, "nisem je zasačil tako."

"Nego?"

"Zasačil sem jo drugače..."

"Ampak kako, brate."

"Pa na klopi v razgovoru, lju-bimkala sta."

"Pa vendar ni...?"

"Ni, gospod pop, marveč sem jo zasačil tudi z nekim poročnikom."

"Aha!" se je iznenadil pop.

"Pa tudi z nekim tajnikom."

"E, zdaj je pa zadosti tega. Jaz mislim, da je zadosti!" pričevalno reče pop.

"O, tudi jaz mislim, da je zadosti."

"In zdaj?"

"Pa, zdaj... prišel sem po svet, kaj naj storim. Vam sem plačal sto dinarjev za blagoslov in zdaj je pravično, da mi svetujete."

"Ej, sinko moj," odvrne pop po kratkem preudarku, "brž sem vedel, da ti ne bo koristilo, ker si ponaredil leta v krstnem listu in se napravl mlajšega."

"Pa, obneslo se mi je!"

"E, obneslo se ti je pred oblastvi, toda pri ženi ti ni pomagalo."

"Res, je!" vdano pristane gospod Jova.

"In zdaj, kaj naj ti rečem? Ti

si zdaj neke vrste pop in se moraš tudi obnašati kakor pop."

"Za božjo voljo, kakšen pop?" se začudi gospod Jova.

"Pa, tako. Kadar bog zveže nas duhovne, nas pač zveže za vedno. Naj bo naša žena kakršna koli, potrpeti moramo, kajti, če jo izgubimo, nimamo pravice, da bi se vnovič ženili. In tako, lej, je tudi s teboj. Petič se ne moreš oženiti, tega cerkev ne dopusti. Pri prvi ženi ni treba trpeti, pri drugi ne, tudi pri tretji ni treba trpeti, ali pri četrti moraš prestati vse, če nočeš vse življenje ostati brez žene."

"Pa..." se počehlja Jova in globoko vzdihne, "pravite, da moram potrpeti?"

"Moraš, ko imaš vendar četrto ženo."

Gospod Jova globoko vzdihne,

nekaž se mu prelomi v duši, zamrež, spet pogleda in se tolaži, da mora trpeti,—kaj pa hoče, ko ima vendar četrto ženo! In ko se vrne domov in spet ne najde gospe Ančice, začuti bolečino v duši, vendar se pomiri. Truden se sesede na divan in prične samemu sebi šepetati:

"One prve tri so mi bile vsaj brezplačne, takole... 'fraj,' a tale četrta me stane sto dinarjev."

(Dalje prihodnjč)

VAŠI ČEVLJI

BODO ZGLEDALE KOT NOVI, ako jih oddate v popravilo samsiljvemu čevljarju, ki vedno izvrši prvovrstno delo.

Frank Marzlikar
16131 ST. CLAIR AVE.

nekaž se mu prelomi v duši, zamrež, spet pogleda in se tolaži, da mora trpeti,—kaj pa hoče, ko ima vendar četrto ženo! In ko se vrne domov in spet ne najde gospe Ančice, začuti bolečino v duši, vendar se pomiri. Truden se sesede na divan in prične samemu sebi šepetati:

"One prve tri so mi bile vsaj brezplačne, takole... 'fraj,' a tale četrta me stane sto dinarjev."

(Dalje prihodnjč)

VAŠI ČEVLJI

BODO ZGLEDALE KOT NOVI, ako jih oddate v popravilo samsiljvemu čevljarju, ki vedno izvrši prvovrstno delo.

Frank Marzlikar
16131 ST. CLAIR AVE.

